

Arvio: <otsikko>

Perussuomalaista mielenmaisemaa pohtiva kirja on mielenkiintoinen, mutta provosoiva, koska se ei ota huomioon yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia.

Jussi Marttinen: Mikä perussuomalaisia vaivaa? Vastapaino 2021, 304 sivua

Puolueista on viimeisten vuosien aikana kirjoitettu paljon tutkimuksia ja muita tietokirjoja, mutta näistä kirjoista arviolta 90 prosenttia käsittelee perussuomalaisia. Viimeisen vuoden aikana on ilmestynyt ainakin Lauri Nurmen elämäkerta Jussi Halla-ahosta, [<https://kauppa.intokustannus.fi/kirja/jussi-halla-aho-epavirallinen-elamakerta/>] Simon Elon muistelot "Elämäni mustelmat" [<https://www.minervakustannus.fi/kirjat/kirja.php?kirja=1682>] sekä Aarni Virtasen kirjoittama Timo Soinin elämäkerta [<https://www.epressi.com/tiedotteet/kustannustoiminta/uutuuskirja-timo-soini-populismin-poluilla.html>].

Populismista yleensä on kirjoitettu myös liuta akateemisia tutkimuksia ja oppikirjoja. Niitä ovat tehneet pääasiassa politologit, historioitsijat, sosiologit ja kulttuurintutkijat. Nyt Vastapaino on julkaissut konetekniikan diplomi-insinööri Jussi Marttisen kirjan "Mikä perussuomalaisia vaivaa" [<https://vastapaino.fi/sivu/tuote/mika-perussuomalaisia-vaivaa-/3856979>].

Yksipuolinen tutkimuksellinen perusta

Kirjassa ei viitata lainkaan yhteenkään populismin tutkimukseen, vaan kirja on lähtökohdiltaan pikemminkin sosiaalipsykologinen. Marttinen itse vetoaa kirjan alussa ja lopussa johtamistaidon oppeihin. Keskeisenä materiaalina ovat erilaiset mielipidekyselyt ja selvitykset, joita ovat julkaisseet muun muassa Elinkeinoelämän valtuuskunta, Kunnallisanalan kehittämissäätiö ja erilaiset etu- ja kulttuurijärjestöt, kuten Akavan erityisalajat ja Suomen taiteilijaseura.

Tekijä on tehnyt valtavan ja tarkan työn kun hän on kerännyt, analysoinut ja yhdistänyt eri kyselyt. Hän on myös käyttänyt laajasti varsinkin yhdysvaltalaisia sosiaalipsykologisen tutkimuksen lähteitä. Muutenkin tekstistä huokuu lukeneisuus.

Kuten kysely- ja asennetutkimuksiin perustuvat selvitykset yleensä, myös Marttisen kirja on objektiivoina. Itse tutkittavan ääntä ei kuunnella lainkaan, vaan pyritään holhoavasti määrittelemään, mikä perussuomalaisia vaivaa. Ollaan ikään kuin lääkärin vastaanotolla.

Marttinen pyrkii sanojensa mukaan kirjallaan ymmärtämään, mutta itse teksti vaikuttaa vahvasti puolueelliselta.

Kirjan tutkimuksen kohteena on perussuomalainen ihminen eikä laisinkaan perussuomalainen puolue. Tämä on todellakin uutta, sillä aiempien tutkimuksien aiheena on ollut puolue. Toki joissakin

puoluetta käsitelleissä tutkimuksissa on tarkasteltu myös perussuomalaisten jäsenten ja kannattajien taustoja ja asenteita.

Kirjan aloittaa luku, jossa käydään läpi perussuomalaisten taustoja. Siinä tuodaan ilmi, että perussuomalaiset jäsenet ja kannattajat ovat useimmin miehiä, he asuvat muualla kuin isoissa kaupungeissa, he ovat vähemmän koulutettuja, tulotason mediaani on alhaisin kaikista puolueista ja ehdokkaat painottuvat vanhempiin ikäluokkiin.

Rohkeita väitteitä

Kirja sisältää myös erittäin rohkeita väittämiä. Marttinen kertoo amerikkalaistutkimuksesta (s.51), jossa todettiin, että konservatiivit ovat kognitiivisilta kyvyiltään huonoimpia kuin liberaalit. Koska perussuomalaisten kannattajat ovat konservatiiveja, heillä on matala koulutustaso, huonommat kouluarvosanat ja matalampi sosiaalinen asema Marttinen päättelee, että he ovat keskimäärin vähemmän älykkäitä. Hän kuitenkin tähdentää, että tämä väite ei ole elitismia ja korostaa, että perussuomalaisten mielipiteillä on sama arvo kuin muidenkin mielipiteillä.

Marttisen päätelmä ei perustu mihinkään suomalaiseen evidenssiin ja siksi se voi olla vain spekulatiota.

Kirjoittaja päättelee myös, että perussuomalaisissa on vähemmän tunneälyä ja empatiaa kuin muilla. Huonommat emotionaaliset kyvyt johtavat auktoriteettien kaipuuseen ja epätasa-arvon hyväksymiseen.

Oletetuilla älyllisillä kyvykkyyksillä on ennenkin luokiteltu erilaisia ryhmiä. Vanha- ja nuorsuomalaiset odottivat vuonna 1907 ensimmäisissä yksikamarisen eduskunnan vaaleissa suurvoittoa, mutta jättipotin veikin uusi puolue parlamentissa – sosialidemokraatit. Kokeneet entiset säätyvaltiopäivämiehet pitivät sosialidemokraattien kykyjä huomattavan alhaisina ja siten oikeuttivat omaa asemaansa.

Myös politiikan tutkimuksessa on väitetty, että älyllisellä kyvykkyydellä on korrelaatio ja jopa syy-seuraus-suhde maan poliittiseen kehittämiseen. Tamperelainen politiikan tutkija Tatu Vanhanen selitti tällä eri maiden poliittisten järjestelmien eroja ja väitti, että älykkyys on perinnöllistä ja geeneistä johtuvaa niin, että eri "roduilla" on erilainen älyllinen kapasiteetti.

[<https://finna.fi/Record/arto.013311494>] Vanhasen teorialat ja tutkimukset päätyivät yhdysvaltalaisien oikeistorasistien suosikeiksi.

Marttinen ei väitä, että älykkyys olisi perinnöllistä, mutta luo holhoavan asetelman, jossa "meidän älykkäämpien" olisi kuunneltava myös perussuomalaisia. Holhoavaa asennetta todistavat myös kirjan lopussa olevat vinkkiluettelot: *kuinka kohtaavat perussuomalaisen*, *kuinka kohtaan perussuomalaisen nuoren* ja *kuinka kohtaavat ääriperussuomalaiset*. Ohjeet on sovellettu johtajuusopeista.

Missä on yhteiskunta?

Kirjan psykologisoivasta ja atomistisesta asenteesta johtuu, ettei siinä juurikaan pohdita yhteiskunnallisten rakenteiden merkitystä eikä esimerkiksi sitä, onko älykyys kunkin yksilön henkilökohtainen ominaisuus vai kehittykö se yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa. Nykyisin painotetaan jälkimmäistä selitystä.

Marttisen mukaan perussuomalaisia vaivaa huono omanarvontunto ja konservatiivisuudesta johtuva pelokkuus. Siksi omanarvotuntoa nostamaan tarvitaan muiden kielteistä määrittelyä. Näin ollen perussuomalaisten puhe koostuu maahanmuuttajien, eliitin ja punavihreiden vastustamisesta.

Kirjan mukaan perussuomalaisten sosiaalisen median kommunikaatio on kaikista puolueista aggressiivisinta. Siksi perussuomalaisten pitää olla kaikista ympäristöasioista eri mieltä kuin vihreät. Niin ikään perussuomalaisten kansallismielisyys syntyy vastakohtien ja negatiivisten kautta, ei kaikkien kansalaisten hyväksymisestä. Siksi tässäkin tarvitaan vihollista, jota perussuomalaiset kutsuvat globalisteiksi. Sanan merkitystä ei useinkaan avata, sen voidaan tulkita tarkoittavan kansallismielisen vastakohtaa.

Kirja antaa ymmärtää, että puolue on yhtä kuin sen jäsenet ja kannattajat eli puolue koostuu kannattajiensa arvoista ja asemista. Kun tätä otaksuntaa vie eteenpäin voimme ajatella, että perussuomalaiset ovat muuallakin yhteiskunnassa samanlaisia kuin perussuomalaisissa toimiessaan ja puoluetta äänestäessään.

Näin ei ole puolueiden sidokset jäsenten ja kannattajien elämään vaihtelevat paljon. Aikanaan Suomen kommunistit elivät omassa leirissään ja laulussakin laulettiin, kun ihminen liittyi kommunisteihin, että ”Sinä olet nyt puolueen sotilas”. Suhtautuminen oli samantapaista kuin uskonnollisilla lahoilla, joissa vartioidaan seurakuntalaisten jokaista liikettä, jopa ajatuksia.

Usein puoluesamaistuminen on vain pieni osa ihmisen identiteetistä. Ihminen voi kannattaa yhden hetken vihreitä ja toisen hetken sosiaalidemokraatteja, mutta äänestää kokoomusta.

Puolue on puhetta

[Puolueita tutkivassa kirjallisuudessa](#) eräs korvaava lähestymistapa olisi määritellä puolue merkitysten rakennelmaksi ja poliittiseksi kielenkäytöksi eli diskurssiksi. Tällöin puoluediskurssi sijoittuu politiikkadiskurssin alaisuuteen (Alker – Sylvan 1994) ja kuten tiedämme, politiikka on elämäalue, jonka keskeisenä ominaisuutena on konflikti.

Konfliktinen diskurssi korostuu eliittejä vastaan argumentoivissa ryhmissä ja ennen kaikkea ryhmissä, jotka ovat kehityksensä alkuvaiheessa ja liikkeessä. Tosin myös [populistisen argumentin ydin](#) on rakentaa puolueen oikeutusta eliitin ja kansan vastakkainasettelu.

Voidaan siis kysyä, kumpi oli ensin aggressiivinen ja polarisoiva: ihmisen asenne vai populistinen perussuomalainen diskurssi, jota ei harjoita ainoastaan perussuomalaiset, vaan muun muassa myös iltapäivälehdistö. Polarisoiva diskurssi tarjoaa ulospääsytien ihmisen määrittelemättömään ahdistukseen ja turhautumiseen. Liittyessään tähän ihminen tulee kuulluksi ja osalliseksi. Yhteiskunnallinen liike syntyy, kun ihminen voi ymmärtää omat ongelmansa yhteiskunnallisiksi, eikä vain itsestään johtuviksi.

Kaikki ovat perussuomalaisten vastustajia

Analysoituaan kyselytutkimuksiaan Marttinen tuli siihen tulokseen, että perussuomalaisten vastapeluri ei ole ainoastaan punavihreät, vaan heidän lisäksi kaikki muutkin puolueet. Tämä johtaa kirjassa spekulatioon perussuomalaisten suosion syistä. Onko suosion salaisuus se, että muut puolueet eivät ole antaneet ihmisille mahdollisuutta kehittyä poliittisiksi subjekteiksi – siis osallisiksi, kun sen sijaan perussuomalaiset ovat?

Koetaanko muut puolueet elitistisinä, koska niihin ei voi kovin paljon vaikuttaa, kun puolueiden asiantuntijoiden laatima viesti kannattajille eli äänestäjille ja jopa jäsenille on yksisuuntaista ja manipuloivaa? Pitäisikö muiden puolueiden ottaa vastaan perussuomalaisten haaste ja tehdä puolueistaan matalan kynnyksen politiikan teon areenoita?

Jussi Marttisen kirja on kummajainen, koska sen yhteiskunnallinen näkökulma ja selitykset ovat olemattomia tai ohuita. Silti se on mielenkiintoinen, provosoiva ja huolellisesti tehty.

Kirjoittajatiedot:

Rauli Mickelsson on valtiotieteiden tohtori, dosentti ja yliopisto-opettaja Turun yliopiston valtio-oppiaineessa. Hän on erikoistunut puoluetutkimukseen.